

Juli 1839

FAKTA

Dato:
Juli 1839

Sidetal:
317, 318, 319, 320, 321, 322

Dagbogens placering:
Thorvaldsens Museums arkiv,
inspektørens skrin, nr. 1

Ophavsmand/nøgleperson:
Christine Stampe

Generelle kommentarer:
Dette dokument er en del af det originale manuskript til Christine Stampes erindringer om Thorvaldsen. Afskriften af hele manuskriptet omfatter i alt 60 dele. Denne del er nr. 59.

OBS Dokumentet er også udgivet i Arkivet, Thorvaldsens Museum. Her findes den senest opdaterede udgave.

Læs mere om nærværende online-udgivelse i artiklen Manuskriptet til Christine Stampes erindringer om Thorvaldsen.

Omtalte personer:
August Abendroth
Jens Baggesen
August Beck
Ditlev Blunck
Conrad Hinrich Donner
Georg Ernst Harzen
Ludwig 1.
Adam Gottlob Detlef Moltke
Christine Stampe
Elise Stampe
Henrik Stampe
Henrik Stampe (den yngre)
Bertel Thorvaldsen
Henriette Wulff

RESUMÉ

Christine Stampes manus til sine erindringer om Thorvaldsen. Dette er 59. del af i alt 60.

TRANSSKRIFTION

- 317 -

11

plantet nogle¹ Camille Blomster, udtrykkelig paa Thorv: forlangende, da han paastod den lugt var saa Sund og ham saa behagelig, andre Blomsters lugt kunde han ikke godt taale, og fleere steder have vi maattet forlade Værelset, for die han sagde mig, han fik ondt af Blomsterlugten; ✕ Efter 4 a 6 dages forløb reiser jeg til Byen dog Holbergs Bysten² havde ikke været rørt, ([“]det vil ikke gaae[,”] sagde Thorv: [“]luften er trykkende her men jeg maa sende den til Nysøe[”]) og den bliver bestukken med Pinne behængt med vaade klude og sendt med en Skipper til Nysøe³. ✕ d. 10de July⁴, Reiser vi, Thorv.: Stampe⁵, Henrik⁶[,] Holger⁷[,] Elisa⁸, fr: Wulf⁹, og jeg til Helsingør ✕ her modtog Etatsraad Steinfeldt¹⁰ os meget venlig, men raader os at gaae til Cullen¹¹, da dette gøres saa let, saa samtykker vi, Vagtskibet af henter os, i en Baade med 12 pøntede Matroser, vi bliver bragte ombord paa Vagtskibet, Kapteinen Beverter med Vin og Kage, og lader os føre, til Helsingborg med samme Baad, efter en salut osv ✕

Etatsraaden følger med os, og anbefaler os til Byefogden¹² i Helsingborg¹³, denne bestiller Vogne og følger bringer os til Rammløse, efter at have seet hvad der var at see bleve vi invit[ere]de til Midag, her vare alle Bade Giesterne samlede og en Gammel General¹⁴ udbringer Thorv's skaal[.] man havde lavet en drik af Schampagne og rinsk Vin¹⁵, her mødte Thorv: en Dame¹⁶ som han havde kiendt før, og samme sendte ham senere et Portrait, eller jeg troer det var en Venindes Mignatyr Portrait, Thorvaldsen, vilde takke derfor, og begyndte at diktere mig et Brev til hende, dog saa kom der nogen og forstyrede os siden blev det altid opsat, og der for forsømt og da vi ikke kunde faae Damens Adresse at finde men senere nøies med det jeg har for[.]

- 318 -

12

Vi maatte skynde os at komme bort, skjønt vi morede os saa godt, og alle vare saa venlige, dog vi skulde til Høganæs her saae vi Koll minerne, og der fra endnu til Cullen, her bleve vi overasket thi vi fandt et andet Ischia¹⁷, Solen var ved at gaae ned, men saa deilig, at himlen og Havet, samt Klippen saa ganske Sydlig ud, Thor: glædede sig meget over det Syn og det lod os bære med Taalmodighed den Usigt vi havde, til en daarlig Natt, vores Byefoged var fortreffelig, til at arangere, og skaffe alt saagodt muligt, vi redte Seng, og fløttede og vendte; saadan om i Huuset, saa vi

hver fik een Seng, saa som saa, Stampe var ikke meget fornøiet, men Thorv:, som sedvanlig i godt Humør, og let at tilfredstille, Hr X¹⁸ var munter og forsikrede os at vi havde drevet hans Tandpine bort, som han i flere dage havde haft osv. ☒ Næste Morgen¹⁹ forlode vi Cullen, og besøgte Grev de Gert²⁰ paa X²¹ der skulde være nogle Rapha eller²², dog fandtes disse høist at være Copier af Guido²³ osv. ☒ Kl: 6 kom vi til Helsingborg tilbage, og bleve meget forundrede ved i Giestgiverstedet hvor vi stege af at see en Mængde Herrer samlede, nu kom der en Debutation og inviterede Thorv: og os alle, til en Diner, de havde foranstaltet, jeg for min deel havde Prinds Oskars Generall²⁴ tilbords en meget vakker Mand, saa jeg morede mig fortreffeligt, Steen feldt²⁵ var inviteret her over, og havde med Bragt et Horn²⁶ som Helsingborgene have skienket til Helsingør[.] det gik rundt og herved blev holdt adskillige vakkre Taler, ja saagar Thorvaldsen holdt en skjønt kort) saa fik han dog sagt at [“]det havde været ham en glædelig forandring fra da han forhen forlod Danmark, at see den gode forst[aaelse] der herskede blandt disse Nationer²⁷, og han h[aabede][papiret mangler] det [papiret mangler] stedse vedblive og leve[”] [papiret mangler] danske [papiret mangler] x²⁸ [x ved så]danne Leiligheder kunde man være vis paa Thorvaldsen altid vandt Hierterne, thi skjønt hans Ord vare faae saa var han saa yndig Beskeden og Hiertelig, og saa værdig, at man intet Savnede[.]

- 319 -

13

men især holdt Steenfeldt en smuk Tale, og heele feten var munter, og livlig, Thorv: var siæleglad medens vi vare ved Kaffen, kom Færgelaget (som have udbedet sig at af hente Thorv:) og som alt havde ventet et par Timer) De kom til Bords og gjorde dem tilgode ved levningerne; nu gik heele Sælskabet Arm i Arm til Molen, Thorvaldsen havde een under hver arm, og en Sigar i Munden, jeg blev fulgt af min Generall som førte mig underveis, til en Conditter, paastaaende at de i Helsingborg vare berømte, og fyldte min Pose[.] jeg har endnu et lille Hierte, som Thorv: drillede mig med var Generalens, (og i et Brev²⁹ jeg endnu haver hvor han fortæller mig at Generalen senere har besøgt ham paa Scharlottenborg³⁰, siger han: [“]De var dog forelsket i ham[”] :) ☒ Thorvaldsen fik ogsaa lommerne fulde af Sigarer som vil findes i hans Secretair osv. ☒ Strandbredden var besaaet af Mennesker og den deiligste Horn Musik lød os imøde (: det var Generalens Musik Chor :) ☒ nu stege vi i en smuk med flag pøntet Baad, og et Leve, fyldte Luften, og det var smukt at see den smukke Gamle Mand staae opreist i Baaden, og ydmygt modtage den Hyldest og Ære; ☒ En ting som jeg aldrig paa alle mine Reiser haver oplevet før, var at da vi ankom til Helsingør, havde jeg ikke givet en Skilling ud, Byefogden Hr: X³¹ betalte overalt Vogn[.] Loschie osv og da jeg naturligvis troede at det var for mig; fordrede jeg udenvidere hvor vi kom dog, paa at erstatte var ikke at tænke, paa ingen maade, ja selv Drikkepængene jeg i Værshuset

havde givet blev mig sent i Baaden tilbage og vi maatte stille os tilfreds, det var endnu den største Giæstfrihed, Thor: havde kiendt, og saa ledes ogsaa for mig! ✕

- 320 -

[siden er blank]

- 321 -

9/

Grazier³², og aldrig var [papiret mangler] [det] afekterte og magnererte hos ham saa paafaldende, som her ved siden af dette reen, uskyldige, simple Værk³³ [“]som man kunde sitte paa et Altar, uden at de skulde opvække forargelse,[”] som Konge af Bayren³⁴ skal have sagt. ✕
I Vestibylen stod hans lille Hyrde Dreng³⁵[,] han har og en ret smuk lille Malerie Samling med et gruelig styk Portrait af Thorv.³⁶ mahlet af Blunck[.] Om Aftenen kom vi trette og Modige Hiem, og Thorv var utaalmodig for at komme hiem han havde ikke sovet godt om Natten, og han havde altid en skræk, for at Døe paa et fremmet Sted, hvorfor han sagde til mig: [“]for Gudskyld lad os komme hiem herfra jofør jo heldere! [”] og jeg fik strax Bud til Havnen for at høre hvordan vi best skulde tage af sted, han besørgede alting, vi besøgte endnu med ham Hr: Abendrohts³⁷ Huus osv osv ✕ og endte formidagen hos Harzen³⁸, hvor han viste os endeel smukke kunstsager, og gav os en ypperlig frokost³⁹, og Kl 2 reiste vi til Lybek⁴⁰ her vare vi af Harzen, anbefalede til Hr: Pf: Ackermann⁴¹ og nød megen Artighed af ham, her saae vi ustill[ing] [papiret mangler] hvor Thorv: mødte Grev A Moltke⁴², en Bekiendt fra Rom, og fra Bakkesens⁴³ Tid; ✕ Der [papiret mangler] os ogsaa den bekiendte Professor D:⁴⁴ forestil[e]t [papiret mangler] dog desværre hørte vi ikke hans Navn, der blev ikke taget meere Notiz af ham end af de 100 som bleve forestilt, og det ergr[ede] [papiret mangler] Thorv: da han erfarede hvem han var for di han havde meget Respekt for D's hans Grundsætninger. ✕ vi saa nu hvad der i B[yen] var at see, og gik med FVI⁴⁵ til Kiøbenhavn, ✕

paa de[nne] Reise havde jeg talt meget med Thorvaldsen, om at udf[øre] den Skize⁴⁶ han havde gjort af sig selv, i Naturlig størelse dog det var umuligt[.] Værelset var ikke stort nok, lyset ikke godt nok, kort jeg fik udfritten hvor danne de egentlig skulde være, og der efter ligger jeg min [Plan]⁴⁷ [papiret mangler] nu lode vi Thorv: tilbage i Kiøbenhavn for at fule[nde]

- 322 -

4

den for nogle [Uger] [papiret mangler] siden begyndte Byste af Holberg⁴⁸[,] 4 Dage [papiret mangler] [ud]fordrede⁴⁹ [han dertil,] saa skulde vi hente ham igien, jeg reiser hiem til Nysøe, og samme Aften gior en Tegning til Attelieet, gjør overslag med Haandværkere sender forvalteren

⁵⁰ hen at købe det behørige osv osv alt paa Condition at det maa være ferdig om 14 Dage[,] jeg Aftaler med Stampe hvor den skulde staae ⁵¹, og Næste Morgen ⁵² Kl 7 faldt det eeneste Træe, som stod i Veien, det var nemlig en Stor Grann som Lynild havde knækket i toppen og som Stampe længe vilde tage bort, men som jeg bad for, dog nu kom Thorv: og gav den sit siste knæk, her ligger nu en god solid steenGrund og derpaa Bygges et lille 6 Kantet grund muuret Huus ⁵³, med kuns et stort, lyst, vindue, fra oven, Tegningen følger; Pladsen hvorpaa den staaer, ligger ved Parken og mod Søen har den en rund Plads for døren, som er inhegnet med et lille fint gitter omslynget af Klematis des foruden staaer der en halvkreds af Laurbær[,] Myrter og Orenger[,] træer i Ballier, ved Døren staar nu en Sypresse, ☒ Den modsatte side af Huset, vænder mod Hovedbygningen, og til den [papiret mangler] sig en lille Vei beplantet med Guldregn [papiret mangler][,] Syrener, det heele er kuns 50 Skridt, paa [to]ppen hvor paa staaer et par Vaser fra Portici ⁵⁴, med 2 store Aloeer, som jeg selv haver rykket op af en Grøft paa Iskia ⁵⁵ for 16 Aar siden og bragt hjem i en krog af Vognen og nu ere de plantede her og ere blevne store, Thorvaldsen glædede sig ofte over dem, som gav det heele et sydlig udseende, til paa hver side af Trappen[,] grønningen er et stort Buer, omgivet ligeledes af Orenger[,] Myrter [og] Laurbærtræer i Ballier, i det Eene Buer ere Turtel duer, og i det Andet et lille Egern, som Thor ikke godt kunde gaae forbie uden at spørge lidt med og saaledes havde han vendt Svanerne i Parken [til a]t naar De saae ham, saa kom de Svømmende hen [papiret mangler] [til] Atelieet hvor han ofte gav dem Æbler, stikkelsbær [papiret mangler] endnu maae jeg bemærke at ved Ateliet have vi

¹ De følgende seks sider, p. 317-322, er sammensyede og ligger løst indlagt i manuskriptet. Teksten på de seks sider vedrører begivenheder, der fandt sted i juni-juli 1839. Teksten begynder brat.

² Primo juni 1839 færdiggjorde Thorvaldsen næsten modelleringen af Ludvig Holberg, A876, i København.

³ 16.8.1839 blev lermodellen til Ludvig Holberg færdiggjort og afstøbt i gips, A876, på Nysø.

⁴ Stampe daterer fejlagtigt afrejsen til 10.7.1839. Thorvaldsen & co. tog fra København til Helsingør og videre 9.7.1839.

Turen til Helsingør, Helsingborg og Kullen har Stampe også beskrevet i manuskriptets p. 14-18.

⁵ Dvs. Christine Stampes ægtemand baron Henrik Stampe.

⁶ Dvs. Christine og Henrik Stampes ældste søn Henrik Stampe den yngre.

⁷ Dvs. Christine og Henrik Stampes søn Holger Stampe-Charisius.

⁸ Dvs. Christine og Henrik Stampes ældste datter Elise Stampe.

⁹ Dvs. Henriette Wulff.

¹⁰ Dvs. den danske borgmester af Helsingør Jacob August Stenfeldt (1783-1858).

¹¹ Dvs. det lange forbjerg mellem Øresund og Skälderviken i det nordvestlige Skåne.

¹² Højest sandsynlig den svenske borgmester i Helsingborg, Håkan Lundberg (1795-1849).

¹³ 9.7.1839 sejlede Thorvaldsen og familien Stampe fra Helsingør til Helsingborg. I Ramlösa deltog de i et middagsselskab med skånske notabiliteter. Herfra gik turen til Kullen via Höganäs. Selskabet overnattede i Kullaberg.

¹⁴ Denne general er uidentificeret. Han omtales også som den svenske prins Oscar 1.s (1799-1859) general i originalmanuskriptet, p. 311.

¹⁵ Dvs. en hvidvin fra egnen omkring Rhinen, jf. rhinskvind i Ordbog over det danske Sprog.

¹⁶ Denne dame er p.t. uidentificeret.

¹⁷ Dvs. den italienske klippeø 30 km sydvest for Napoli.

¹⁸ "Hr. X" er den omtalte borgmester i Helsingborg, Håkan Lundberg (1795-1849), se nærværende originalmanuskript, p. 15.

¹⁹ 10.7.1839 rejste Thorvaldsen og det øvrige selskab fra Kullen over et besøg hos greve Carl De Geer (1781-1861) på Kulla Gunnarstorp til Helsingborg, hvor der blev festet for Thorvaldsen og dansk-svensk broderskab. Ved afsejling til Helsingør hylledes billedhuggeren af stor folkemængde og orkester.

²⁰ Dvs. Carl De Geer af Leufsta (1781-1861).

²¹ Dvs. slottet Kulla Gunnarstorp.

²² Dvs. malerier af den italienske maler Rafael (1483-1520).

²³ Dvs. den italienske maler Guido Reni (1575-1642).

²⁴ Samme uidentificerede general som nævnt ovenfor.

²⁵ Dvs. den danske borgmester af Helsingør Jacob August Stenfeldt (1783-1858).

²⁶ Dvs. et drikkehorn, se nærværende originalmanuskript, p. 16.

²⁷ Da Thorvaldsen forlod Danmark i 1796, var det dansk-svenske forhold særdeles dårligt. Striden ophørte endegyldigt ved afslutningen af Napoleonskrigene i 1815, og forholdet mellem Danmark og Sverige blev udbedret ved fremkomsten af skandinavismens tanke om svenskere og danskere som nordiske broderfolk.

²⁸ Kryds. Dvs. indvisningstegn. Følgende er skrevet i venstre margen på den anden led: "[x ved så]danne Leiligheder kunde man være vis paa Thorvaldsen altid vandt Hierterne, thi skjønt hans Ord vare faae saa var han saa yndig Beskeden og Hiertelig, og saa værdig, at man intet Savnede[.]"

²⁹ Thorvaldsens breve til Stampe blev iflg. Rigmor Stampe brændt, jf. op. cit., p. 263.

³⁰ Dvs. Thorvaldsens professorbolig i København på Charlottenborg, Kongens Nytorv, aka Kunstakademiet, jf. referenceartikel Thorvaldsens bolig, værksted og museum på Kunstakademiet.

³¹ Dvs. den ovenomtalte Håkan Lundberg (1795-1849).

³² Dvs. Conrad Hinrich Donners eksemplar af den italienske billedhugger Antonio Canovas udgave af De tre Gratier, der i dag også findes i legemsstore udgaver på bl.a. Hermitagen i Skt. Petersborg og på Victoria & Albert i London.

Teksten begynder brat uden det foregående og vedrører Thorvaldsens og familien Stampes besøg i Altona/Hamborg fra 29.6.1839 til 2.7.1839. Stampe beskriver her et stort middagselskab hos Donner 1.7.1839.

Altona-opholdet er også omtalt i nærværende originalmanuskript, p. 10-13.

³³ Dvs. Conrad Hinrich Donners eksemplar af Thorvaldsens skulpturgruppe Gratierne og Amor, jf. A29.

³⁴ Dvs. kong Ludwig 1. af Bayern.

³⁵ Dvs. Hyrdedreng, jf. A177.

³⁶ Dvs. Ditlev Bluncks Thorvaldsen-portræt i Donners eje er p.t. ikke identificeret. Der kunne var tale om dette fra 1837, eller dette fra 1834.

³⁷ Dvs. den tyske advokat og forretningsmand August Abendroth, hvis berømte palæ Thorvaldsen ved to lejligheder besøgte under opholdet i Hamborg. Palæet ved Binnenalster var tegnet af Alexis de Chateaufort og opført 1832-36.

³⁸ Dvs. den tyske kunsthändler Georg Ernst Harzen.

³⁹ 2.7.1839 spiste Thorvaldsen, Christine Stampe, Elise Stampe og Henriette Wulff spiste frokost i Altona hos kunsthändlerne Georg Ernst Harzen.

⁴⁰ 2.7.1839 rejste Thorvaldsen fra Altona / Hamburg med kurs mod Lübeck.

⁴¹ Denne Ackermann er p.t. uidentificeret.

⁴² Dvs. den danske greve, godsejer og forfatter Adam Gottlob Detlef Moltke. Moltke opholdt sig med sin anden hustru, Marie Christine Wiebel von Wiebelsheim (1774-1808), og sønnen Carl i Rom fra efteråret 1803 til maj 1804, hvor han stiftede bekendtskab med Thorvaldsen.

⁴³ Dvs. den danske forfatter Jens Baggesen, som besøgte Rom i året 1803.

⁴⁴ Denne professor D er p.t. uidentificeret.

⁴⁵ Dvs. dampskibet Frederik VI, som blev indsat i 1830 på strækningen mellem København og Kiel med stop i Lübeck.

⁴⁶ Dvs. Thorvaldsen med Håbets gudinde, som Stampe ønskede, at Thorvaldsen udførte i stor størrelse efter skitsen Nysø36.
Det endte med at ske, jf. Nysø1.

⁴⁷ Dvs. planen om at bygge et værksted til Thorvaldsen på Nysø. Værkstedet blev indviet 24.7.1839 under navnet "Vølunds Værksted."

⁴⁸ Dvs. Ludvig Holberg, A876. Den færdige lermodel til portrætbusten blev afstøbt i gips 16.8.1839.

⁴⁹ Dvs. krævede eller havde behov for, se betydning 2 af udfordre i Ordbog over det danske Sprog.

⁵⁰ Dvs. den danske godsforvalter på Nysø og jurist August Beck.

⁵¹ I Rigmor Stampe, op. cit., p. 27 er sætningen dog ændret til følgende: "Stampe valgte Pladsen, som jeg syntes meget godt om."

⁵² Dvs. kort tid efter det tidspunkt, hvor Stampe returnerede til Nysø fra København, hvortil selskabet var ankommet 3.7.1839 fra Lübeck med dampskibet Frederik VI.

⁵³ Thorvaldsens atelier Vølunds Værksted, som ses bl.a. på Heinrich Buntzens maleri Herregården Nysø med Thorvaldsen uden for sit atelier, B203, som baronesse Stampe forærede Thorvaldsen til jul i 1843.

⁵⁴ Dvs. Portici, som er en bydel i Napoli. Christine Stampes ene bror Jean Dalgas Antoine var på et tidspunkt handelsmand i byen, hvor hun også blev gift i 1820 med sin ægtemand baron Henrik Stampe.

⁵⁵ Dvs. den italienske klippeø 30 km sydvest for Napoli.

